

Dansk flora

Dansk flora er den første moderne, videnskabeligt baserede danske flora, der publiceres i 25 år. Bogen omfatter alle vildtvoksende eller tilsyneladende vildtvoksende planter i det danske landskab. Tilfældigt indslæbte, ikke naturaliserede planter er ikke medtaget, og af dyrkede planter er kun medtaget de vigtigste afgrøder.

Signe Frederiksen, Finn N. Rasmussen og Ole Seberg (red.) Dansk Flora. Gyldendal 2006. 704 sider, 499,- kr.

Når Jorden går amok

Videnskabsjournalisten Lars Henrik Aagaard har bedrevet en omfattende bog om de mest dødbringende og destruktive katastrofer, som vor klode har udløst gennem tiderne. Bogen handler om jordskælv, tsunamier, vulkanudbrud og orkaner, og beretter om de voldsomste begivenheder gennem tiden og om mekanismerne bag.

Lars Henrik Aagaard: Når Jorden går amok. Jyllands-Postens Forlag 2006. 256 sider, 269,- kr.

Spørg Århus, hvis De vil vide mere!

- Dansk Naturvidenskabs Historie - bind 3 og 4.

Anmeldt af Carl Erik Sølborg, lektor, lic.techn., Aalborg Universitet.

■ De gode takter fra bind 1 og 2 fortsætter i de to afsluttende bind af *Dansk Naturvidenskabs Historie* (DNH). Bindenes appetitvækkende titler er *Lys over landet* og *Viden uden grænser*, og de dækker tidsrummene 1870-1920 og 1920-1970. I det tredje bind glæder befolkningen sig over de lettelser, som de revolutionerende opdagelser og opfindelser fører med sig, og i det fjerde ender udviklingen med, at folk ønsker, at videnskaben holder op med at hitte på flere ting, da det bare vil føre flere farer og skader med sig. Vi får altså befolkningens holdning til naturvidenskaben præsenteret.

De naturvidenskabelige institutioners opbygningsplaner og deres realisation bliver behandlet. Det gælder f.eks. Risøs og med særlig omhu naturvidenskabens opbygning på Aarhus Universitet. Vi får kendskab til de personer, der skaber miljøet, hvori den naturvidenskabelige forskning foregår. Der kan i flæng nævnes Japetus Stenstrup, Niels Bohr, Strømgreen'erne og August Krogh.

Naturvidenskabens popularisering på skrift og i æteren behandles. Det er dejligt nostalgisk at blive mindet om sin barndoms helte: Paul Bergsøe og Ingvald Lieberkind. Og ja, også programmet *Spørg Århus* genopfriskes med blandt andre den lærde Olaf Pedersen repræsenterende de eksakte videnskaber. Skolens undervisning i naturvidenskab gennemgås, og Mogens Pihls bestræbelser på at styrke den teoretiske tilgang til fysikken omtales. Disse bestræ-

belser lykkes efter anmelderens erfaring alt for godt, idet det faglige niveau bliver sat så højt, at den efterfølgende reaktion giver plads for fysikbøger af en langt mindre lødighed.

De enkelte kapitler er skrevet af fagfolk i de omhandlede fagområder. Det har den interessante konsekvens, at fagets egenart afspejles i den måde, forfatteren behandler sine emner på. Man får således indirekte fagets karakteristika udtrykt via forfatterens pen; matematik beskrives knapt og præcist, mens naturhistorie behandles causerende. Vi indføres f.eks. her i de evige, interne stridigheder blandt intrigante professorer. Personlige stridigheder, der synes at skade det videnskabelige arbejde.

Personalhistorie indtager en stor plads i værket. Vi får nævnt et utal af personnavne; både kendte og ukendte. Ofte drejer det sig dog om personligheder med et interessant liv, og det er spændende læsning. Det fremhæves i forordet til sidste bind, at der ikke kræves specielle for-kundskaber af naturvidenska-

belig art for at læse det. Dette får derfor som konsekvens, at behandlingen af selve naturvidenskaben efter min opfattelse får en meget tilbagetrukket placering.

I DNH berettes der meget om ydre forhold vedrørende videnskabsmændenes aktiviteter, men ikke så meget om, hvad deres arbejde går ud på. Hvis det må være tilladt med et lille hjertesuk fra smagsdommeren, så ville det have været spændende med en nærmere forklaring af Lorenz' fænomenologiske elektrodynamiske teori, Bohrs oprindelige fremstilling af sin atommodel, Pihls brud med den eksperimentelle tilgang til fysikken etc. Disse og lignende forhold, nogle ville måske kalde dem nørdede specialiteter, ville nok interessere mange fagfolk, men desværre nok også frastøde mange ikke-fagfolk. For at advare mod de steder i bøgerne, hvor det videnskabelige indhold forekommer, kunne man anvende de fra moderne lærebøger kendte fakta-bokse eller bringe det i særlige, med dødningeho-

ved markerede kapitler. At stof-fet ikke er medtaget i værket, føler undertegnede som et stort savn. Vi ved fra andre publikationer, at Århus-folkene ville kunne skrive om selve materien, så derfor vil jeg give de nysgerige med de specielle ønsker rådet: meld Dem til Folkeuniversitetets udbudte foredrag om

slige sager og ”Spørg Århus, hvis De vil vide mere!”

Bortset fra dette hjertesuk er det mig magtpåliggende at understrege, at DNH er et omfattende og omhyggeligt gennemarbejdet værk, som bør være inden for rækkevidde for alle, der interesserer sig for naturvidenskabens forhold i Danmark.

Dansk Naturvidenskabs Historie: Bind 3 – Lys over land, redaktør Peter C. Kjærgaard, 480 sider. Bind 4 – Viden uden grænser, redaktører Henry Nielsen og Kristian Hvidtfelt Nielsen, 480 sider.

Aarhus Universitetsforlag 2006. Alle fire bind i serien kan fås for 1500 kr. ellers 500,- kr./bind. ■

Hawkings Uendelige Univers
Bogen Hawkings Univers, der udkom i 1988, blev en international bestseller med næsten 10 millioner solgte eksemplarer på 30 sprog. Og det på trods af, at bogen – som handler om fysik og kosmologi – faktisk i passager var temmelig svær. Nu er der så udkommet en efterfølger til denne bestseller, hvor Hawking har allieret sig med den populærvidenskabelige forfatter Leonard Mlodinow. Det betyder, at Hawkings Uendelige Univers skulle være langt mere tilgængelig for menigmand. Bogen præsenterer den nyeste udvikling inden for kosmologien, hvor der vitterligt er sket meget siden slutningen af 1990'erne.

Stephen Hawking og Leonard Mlodinow: Hawkings Uendelige Univers. Oversat af Jan Teuber. Gads forlag 2006. 214 sider, 269,- kr.

Röntgen og de mystiske stråler Hertz og de elektromagnetiske bølger Meitner og spaltningen af uran

Anmeldt af Peter C. Kjærgaard, lektor,
Institut for Idehistorie, Aarhus Universitet

■ Naturvidenskab er ingenting uden naturvidenskabsfolk. Eksperimenter kan ikke udføre sig selv. Ideer kan ikke udvikle sig selv. Traditioner og institutioner kan ikke opbygge sig selv. Det ved vi selvfølgelig godt. Men for mange er det også gennem naturvidenskabens personer, at historien bliver levende. Når vi lærer folkene bag opdagelserne, teorierne og eksperimenterne at kende, bliver videnskaben vedkommende på en anden måde. Vi er fascinerede af den personlige historie, af mennesket bag videnskaben. Det er en af grundene til, at biografien er den mest udbredte videnskabshistoriske genre. Spørgsmålet er så, hvordan man skal få tilfredsstillet sin lyst til at vide mere om sine yndlingsvidenskabsfolk. Polyteknisk Forlag har deres bud i serien *Ideernes Bagmand*, der nu er oppe på omkring 20 titler.

De tre seneste handler om Lise Meitner, Wilhelm Conrad Röntgen og Heinrich Hertz. Det skal ikke holdes hemmeligt, at vi er i den lette genre. Bøgerne er korte – under 100 sider – og de er både let og hurtigt læste. Det kan være fint. Så behøver indkøbet ikke bare have i reolen som den store biografi, der blev indkøbt på sidste udlandsrejse, hvor man var fuld af gode intentioner.

På den anden side kan det være svært at komme ud over det rent anekdotiske og overfladiske. Det gælder også de tre bøger her.

Hertz, Röntgen og Meitner er alle nøglefigurer i den moderne fysik. Det er gode valg. De er kendte for deres videnskabelige bidrag og det er også det, der skal sælge serien: Hertz og de elektromagnetiske bølger, Röntgen og de mystiske stråler, og Meitner og spaltningen af uran. Men det er også tre fascinerende mennesker. Ved at følge deres liv og se de tre personer sammen får vi et indblik i Tysklands naturvidenskabelige miljø fra 1880'erne til 2. verdenskrig. Det er en spændende historie med mange personlige, videnskabelige og politiske dramaer. Desværre lykkes det aldrig for bøgerne her at formidle meget andet end antydningen. Og det kan man godt ærgre sig over.

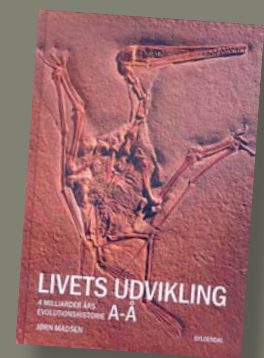
Den mest vellykkede er bogen om Lise Meitner. Vi får her mest at vide om den samtidige videnskab og sammenhængene. En af bogens styrker er skildringen af, hvordan det var at være kvinde i naturvidenskaben i første halvdel af 1900-tallet. Det er en vigtig historie, der stadig kan få os til at tænke over, om vi gør det godt nok. Meitner måtte kæmpe og holdt heldigvis for videnskaben

og os fast trods lavt kvindesyn og lav løn. Men mange gav op.

Det når man ikke her, for læsningen er overstået næsten før man er kommet i gang. Bøgerne er fint illustrerede, men kunne alle have haft gavn af en bedre redaktion. Det kan man godt forvente fra forlaget. Det er ikke billige bøger. Hvis man skal lave status over serien nu knap 10 år efter de første udgivelser, så er det stadig de oversatte introduktioner af populærmaskinen Paul Strathern, der er bedst. Det er en skam.

Bjarne Kousholt, Heinrich Hertz og de elektromagnetiske bølger; Povl-Otto Nissen, Röntgen og de mystiske stråler; Preben Hartmann-Petersen, Lise Meitner og spaltningen af uran. Alle udgivet på Polyteknisk Forlag i 2005. 128 kr. Mellem 92 og 96 sider. ■

Livets udvikling

I en ny bog fra Gyldendal fortæller biolog Jørn Madsen om livets udvikling på Jorden siden det første, simple liv opstod for ca. 3,8 mia. år siden. Bogen er opdelt i et langt indledende essay, og derefter som 800 alfabetisk ordnede artikler om nulevende og uddøde arter, evolutionsteori, geologiske tidsperioder, kontinenternes vandring på kloden m.m.

Jørn Madsen: Livets udvikling. Gyldendal 2006. 370 sider, 299,- kr.